

Əzəmətli bayrağımız qədim Xudafərin körpüsündə

2020-ci il sentyabrın 27-də başlanılan 44 günlük Vətən müharibəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa olunub və işğalçılar torpaqlarımızdan qovulub. Erməni tapdağından xilas edilən bütün şəhər, rayon, kənd, qəsəbə və yüksəkliklərin strateji əhəmiyyəti çox böyük idi. 2020-ci il oktyabrın 18-də isə Cəbrayıl rayonunun tarixi Xudafərin körpüsü 27 illik həsrətdən sonra düşmən tapdağından azad edildi.

Araz çayının digər tərəfində azərbaycanlılar da Ordumuzu coşqu ilə qarşılayaraq sevincimizə şərik oldular. Həmin gün Azərbaycan Ordusunun bölmələri Cəbrayıl rayonunun Hacılı və Hacı İsaqlı kəndlərini də işğaldan azad ediblər. Ermənilər 30 ilə yaxın işğal dövründə digər ərazilər kimi, Xudafərin kəndini də darmadağın edib, xarabalığa çevirib, evləri, inzibati binaları, bütün tikililəri söküb. Xudafərin körpülərinin və Xudafərin kəndinin işğaldan azad edilməsi Vətən müharibəsinin əlamətdar hadisələrindən sayılır.

(davamı 5-ci səhifədə)

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycan xalqının tarixində və tələyində mühüm rol oynamış Xudafərin körpülərinin işğaldan qurtarılması Azərbaycan Ordusunun Qələbəyə inamını daha da artırıb, düşmənin həm hərbi, həm də psixoloji məğlubiyyətinə yol açan vacib amillərdən olub. Xudafərin körpüsü 27 il ərzində işğal altında qalsa da xalqımız heç zaman öz dəyərlərini unutmadı. Xudafərinin, hətta digər ərazilərimizin də gec-tez işğaldan azad olunacağına inandı. Ata-babalarımızın əmanəti olan torpaqlar Vətən uğrunda canından keçmiş şəhidlərin qanı, canı bahasına işğaldan azad edildi.

İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı da Xudafərin körpüsünün azad olunmasında və bu istiqamətdə aparılan döyüş əməliyyatlarında tarixi Qələbəyə imza atan şəhid və qazi hərbi qulluqçularımızın mühüm rolu olub. Hərbi ekspertlər bildirir ki, Ordumuzun qarşısında qoyulan əsas tapşırıq düşmənin Qubadlı rayonundan gələn təminat yolunun bağlanması, Əmirvarlıda onun məhv edilməsi və sonra Soltanlı kəndi istiqamətində hərəkət edərək Xudafərin körpüsünə doğru irəliləmək və tarixi abidəmizi azad etmək olub. Həmin istiqamətlər bağlandıqdan sonra isə düşmən Əmirvarlıda ciddi müqavimət göstərə bilməyib. Düşmənin üçüncü səddə qalan heyəti tam şəkildə məhv edildikdən sonra Soltanlı kəndi və Xudafərin körpüsü azad olunub. Xudafərin körpüsünə doğru irəlilədikcə müəyyən strateji nöqtələr də düşməndən azad olub. Aparılan sızma əməliyyatı zamanı strateji yüksəkliklərdə düşmənlə toqquşmalar yaşanıb. Lakin düşmən hərbiçiləri qruplarımız tərəfindən məhv edilib. Sonra bölmələrimiz Xudafərin körpüsünə doğru irəliləyib və müəyyən istiqamətlərdə mövqelənib. Ərazidə müşahidə apardıqdan və təhlükəsizliyi təmin etdikdən sonra bəzi qruplar daha dərinə sızmağa başlayıb. Düzgün taktika nəticəsində əməliyyat uğurla yekun-

laşıb. 27 ildir işğal altında qalan Xudafərin körpüsü bir gün ərzində azad edilib, Azərbaycan bayrağı orada ucaldılıb.

Xudafərinin azad edilməsi müasir tariximizin şanlı səhifələrindən biridir. Xu-

daferin körpüsü ölkəmiz üçün əsrlər boyu böyük mənəvi əhəmiyyətə malik tarixi abidə olub və Arazın hər iki sahilində yaşayan azərbaycanlıların bir-biri ilə əlaqəsini təmin edən möhtəşəm sənət əsəridir. Həmin tarixi abidəmizin düşmənin işğalı altında qalması xalqımız üçün qəbuledilməz idi. Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın da Vətən müharibəsi başa çatandan cəmi altı gün sonra noyabr ayının 16-da məhz Cəbrayıl rayonuna səfər etməsi, Xudafərin körpüsündə Azərbaycan bayrağının qaldırılması da bu ərazilərin ölkəmiz üçün nə qədər böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyev 2021-ci il oktyabrın 17-də Füzuli rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə gö-

rüşdə Xudafərin qəsəbəsinin azad olunmasının strateji önəmini vurğulayaraq deyib: "Oktyabrın 18-də Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Xudafərin körpüsünə çıxdı və Xudafərin körpüsü üzərində Azərbaycan bayrağını qaldırdı.

Xudafərin körpüsü Azərbaycan xalqının milli sərvətidir, Azərbaycan xalqının istedadının sübutudur. Biz Azərbaycan xalqına məxsus olan bu möhtəşəm memarlıq əsəri ilə haqlı olaraq fəxr edirik".

Araz çayı üzərində Cəbrayıl rayonunun Xudafərin kəndi ərazisində körpülər dövrümüzədək qalmışdır. Tarixən Azərbaycanın şimalı ilə cənubunu birləşdirən Xudafərin körpüsü həm də simvolik abidə hesab olunur. Azərbaycanın memarlıq məktəbinin bu əzəmətli abidələri dünyanın bir çox tarixçilərinin diqqətini cəlb edib. Bir daha xatırladaq ki, Xudafərin körpüləri Azərbaycan memarlarının müstəsna mühəndislik bacarığının ən gözəl nümunələrindən sayılır. Bir-birindən 750 metr aralı yerləşən bu körpülər çay yatağının ən əlverişli keçidlərindən biri olan Xudafərin

dərəsində yerləşir. Belə ki, burada genişlənən çay yatağında iri qayalıqlar var. Həmin qayalar körpü tağları üçün etibarlı təməl rolunu oynamışdır.

"Baş Xudafərin körpüsü" adlanan 11 aşırımlı körpünün uzunluğu 130, eni 6, hündürlüyü isə 12 metrdir. İkinci körpü isə 15 aşırımlı olmaqla uzunluğu 200, eni 4,5 metr, hündürlüyü 10 metrdir. Azərbaycanın memarlıq sənətində qədim və əzəmətli abidələr haqqında tarixi qaynaqlarda çoxsaylı məlumatlar əks olunsa da körpülərin nə vaxt inşa edilməsi haqqında yekdil fikrə rast gəlinmir. Əsas tarixi qənaət ondan ibarətdir ki, 15 aşırımlı körpü 1027-ci ildə Azərbaycan hökmdarı Fəzl ibn Məhəmməd tərəfindən inşa etdirilib. 11 aşırımlı körpü isə XIII əsrdə Elxanilərin Azərbaycanda hakimiyyəti dövründə inşa və yaxud bərpa edilib. Orta əsrlər tarixçisi Həmdullah Qəzvini məlumatlarında körpülərin adını "Xuda-Afərin" kimi yazır ki, bu da "Allah tərəfindən yaradılmış", "Allaha Mərhəbə" mənalını verir". Tədqiqatçıların çoxunun fikrincə, hər iki körpünün dayaqları çayın ortasında olan təbii sal daşlar üzərində qurulduğundan onlara "Xudafərin" adı verilib.

Ermənistan silahlı birləşmələrinin 1993-cü ildə işğal etdiyi Cəbrayıl rayonunun ərazisində yerləşən Xudafərin körpüsünün üzərində 27 il sonra Azərbaycan bayrağı ucaldıldı. Qarabağda parlaq qələbələrə imza atan müzəffər ordumuz bu dəyərli abidəni əsl sahibinə qaytardı. Beləliklə, 2020-ci il oktyabrın 18-i tariximizə daha bir şanlı gün kimi yazıldı.

Mustafa KAMAL,
"Respublika".